

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ГРИЦИК ОЛЕНА ФЕДОРІВНА

УДК 342.9

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ
КЕРІВНИКОМ АПАРАТУ СУДУ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, старший дослідник

Політанський В'ячеслав Станіславович,

Національна академія правових наук України,

начальник відділу науково-організаційного забезпечення

діяльності президії, відділень та наукових установ

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, старший дослідник

Шкарупа Костянтин Вікторович,

Бюро економічної безпеки України,

старший оперуповноважений в особливо важливих справах

Департаменту організаційного забезпечення діяльності;

кандидат юридичних наук, доцент

Сокурєнко Олена Анатоліївна,

Центральноукраїнський державний університет імені В. Винниченка,

доцент кафедри права та правоохоронної діяльності

Захист відбудеться «19» вересня 2025 р. о 9⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «15» серпня 2025 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Забезпечення справедливості, захисту прав і свобод людини та громадянина, а також зміцнення верховенства права в державі як основне завдання судової влади практично унеможливлені до реалізації без належного організаційного супроводу судової діяльності. Зокрема Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що однією із ключових передумов реального та ефективного функціонування суду є гарантоване державою створення таких умов, які б дозволяли суддям здійснювати свої повноваження незалежно, без тиску чи впливу з боку інших гілок влади.

З позиції внутрішньоорганізаційних механізмів реалізації цього конституційного обов'язку діяльність керівника апарату суду постає визначальною, адже це посадова особа судової установи, що безпосередньо уповноважена на вирішення питань організаційної діяльності суду, підтримання в належному стані матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення, інформаційної інфраструктури, ділових процесів, службової та трудової дисципліни працівників апарату суду. При цьому від ефективності та результативності його адміністрування залежить не тільки організація щоденного функціонування суду, а й більш комплексні завдання судової влади, – доступність правосуддя для громадян, прозорість та відкритість судової системи, належне використання державних ресурсів тощо. Тому науковий супровід питань, пов'язаних із вивченням та аналізом ефективності реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду є об'єктивною потребою на кожному етапі вітчизняного державотворення. Це підтверджують результати авторського опитування думки працівників апарату суду щодо повноважень керівника апарату суду, які засвідчують необхідність періодичного нормативного перегляду та актуалізації регламентуючих положень з урахуванням практичних потреб судової діяльності (Додаток Б до дисертації).

Крім того, в умовах трансформаційних процесів в Україні, що посилюються воєнними викликами та необхідністю адаптації судової системи до європейських стандартів, питання удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду набуває особливого значення. Це обумовлює необхідність формування цілісної концепції адміністративно-правового забезпечення діяльності суду, що враховуватиме національні особливості, кращі зарубіжні практики організації роботи судових установ, а також сучасний стан безпекового середовища України з кореляцією потреб її правового розвитку.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. До питань належного функціонування судової влади було звернено наукові пошуки значної кількості вчених сучасності. Серед таких варто виділити, наприклад, Д. Іл'юка, який розкрив концепт взаємодії між судовою владою і громадськістю (Чернівці, 2025), О. Мацюк, яка визначила організаційно-правовий механізм забезпечення безпеки судової влади (Львів, 2024), С. Пушکارя, який схарактеризував роль Вищої ради правосуддя у забезпеченні незалежності судової влади (Одеса, 2023), А. Вишневої,

яка розкрила адміністративно-правовий статус органів суддівського врядування в Україні (Київ, 2021), Н. Нестор, яка дослідила адміністративно-правове забезпечення контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (Суми, 2019), В. Куценка, який визначив адміністративно-правовий статус Державної судової адміністрації України (Київ, 2016).

Окремо слід виділити праці тих вчених, що вивчали особливості перебігу публічно-управлінських процесів в органах судової влади України, зокрема: О. Ковальчук, яка вивчала організаційно-правове забезпечення цифровізації судочинства в Україні (Київ, 2025), В. Мазійчук, який розкрив теоретико-правові та організаційні засади запобігання та протидії корупції в судових органах України (Київ, 2025), О. Бурдейна, яка визначила адміністративно-правовий статус державних службовців органів судової влади (Київ, 2023), Р. Козяр, який схарактеризував організаційно-правовий механізм запобігання втручанням у професійну діяльність судді (Львів, 2022), К. Іноземцева, яка досліджувала організаційно-правові засади кадрового забезпечення судової системи України (Суми, 2021), І. Павлюк, яка ідентифікувала адміністративно-правові засади організаційного забезпечення діяльності господарських судів (Київ, 2021).

Примітно, що у контексті регулювання статусу керівника апарату суду монографічні праці вітчизняних вчених практично відсутні. Серед небагатьох з таких вартими уваги є напрацювання А. Щербака, який схарактеризував публічне адміністрування в діяльності апарату суду (Київ, 2023), М. Шума, який визначив адміністративно-правові засади організації діяльності апарату суду (Київ, 2020), М. Вишневського, який дослідив адміністративно-правове регулювання діяльності апарату суду в Україні (Київ, 2019) та П. Шпенової, яка схарактеризувала апарат суду в системі організаційного забезпечення судової діяльності (Київ, 2019).

Загальнотеоретичну основу дослідження склали також праці таких вчених як: В. Авер'янов, О. Дрозд, В. Бевзенко, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, О. Гумін, О. Джафарова, П. Діхтієвський, Є. Дуліба, А. Іванишук, Р. Ігонін, Т. Коломоєць, В. Курило, К. Куркова, О. Кобзар, Н. Кузьменко, В. Лаговський, Л. Луценко-Миськів, А. Малихіна, Д. Мандичев, А. Манжула, І. Марочкін, О. Михайлов, С. Обрусна, І. Орловська, І. Осика, Ю. Пайда, В. Політанський, А. Рибас, Є. Соболев, О. Сокурєнко, Л. Сорока, Р. Шаповал, К. Шкарупа та ін. Проте, варто зауважити, що всі вищезазначені вчені розглядали порушене у межах цього дослідження питання лише побічно, тобто без системного аналізу заявленої до розгляду проблематики.

З огляду на зазначене, доцільність визначення юридичної природи, розкриття специфіки й особливостей реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду вбачається очевидною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Стратегії реформування державного

управління України на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у визначенні юридичної природи, розкритті специфіки й особливостей реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно виконати такі *завдання*:

- визначити особливості створення належних умов діяльності суду через призму складової внутрішньоорганізаційної діяльності апарату суду;
- розкрити місце керівника апарату суду в системі суб'єктів створення належних умов діяльності суду;
- виявити систему правових засад здійснення та напрямів створення належних умов діяльності суду, схарактеризувати місце серед них адміністративно-правового законодавства;
- визначити поняття та елементи адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду;
- з'ясувати адміністративно-правовий статус керівника апарату суду та його особливості;
- висвітлити специфіку форм і методів діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду;
- визначити особливості здійснення окремих напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду;
- розкрити характерні ознаки взаємодії керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду;
- з'ясувати стан контролю та форми оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду в сучасних умовах;
- визначити напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері забезпечення належних умов для діяльності суду зі сторони керівника апарату суду.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм реалізації заходів для забезпечення належних умов діяльності суду керівником апарату суду.

Методи дослідження. Виконання завдань дисертаційного дослідження забезпечено завдяки сукупному використанню загальнонаукових та спеціальних методів наукової діяльності. Використання таких методів як *індукції* та *дедукції*, *аналізу* та *синтезу*, *узагальнення*, *абстрагування*, *системного аналізу*, а також *діалектичного* та *формально-юридичного* методів на кожному етапі дослідження надало йому цілісності, логічності та обґрунтованості. Водночас за сприяння

структурно-функціонального методу вдалося розкрити базові категорії досліджуваної проблематики, юридичну природу окремих явищ та процесів (підрозділи 1.1, 1.4, 2.3, 2.4, 3.1), а завдяки застосуванню методу *класифікації* сформовано авторські пропозиції щодо їхнього групування (підрозділи 1.1., 1.2, 2.2., 2.3, 3.2).

Метод *тлумачення юридичних норм* застосовано при аналізі законодавчих положень (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2), а метод *пояснення* дозволив здійснити опис їх практичного прояву (підрозділи 1.1, 1.4, 2.3, 2.4, 3.1). Натомість метод *сходження від абстрактного до конкретного* дозволив виявити практичні механізми втілення теоретично сформульованих положень у діяльність апарату суду, приміром, щодо об'єктивізації характерних ознак взаємодії керівника апарату суду з іншими суб'єктами щодо створення належних умов діяльності суду (підрозділ 2.4).

Широко застосовним також був *порівняльно-правовий* метод, який забезпечив можливість як здійснення оцінки ефективності реалізованих заходів (підрозділи 2.2, 2.3, 2.4), так і виявлення подібних і відмінних практик їх реалізації за ретроспективного аспекту (підрозділ 3.1). Разом із тим *аксіоматичний* метод був доречним при формуванні системи оптимізаційних змін чинного законодавства, адже дозволив зробити це без додаткових доведень, тоді як *гіпотетичний* метод та метод *аналогії* дозволили висунути припущення щодо їхньої подальшої ефективності (підрозділ 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень, у якому на основі системного аналізу чинного адміністративного законодавства, практики діяльності представників судового адміністрування, а також наукової доктрини схарактеризовано особливості реалізації заходів для забезпечення належних умов діяльності суду керівником апарату суду, визначено їх відповідність сучасному етапу державотворення України, а також сформульовано концептуальні засади та практичні рекомендації щодо модернізації адміністративно-правового регулювання у цій сфері. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– заходи, які спрямовані на забезпечення ефективної організації роботи суду та реалізуються його апаратом диференційовано за ступенем впливу на основні і додаткові, серед яких: 1) належне кадрове забезпечення й підвищення кваліфікації працівників апарату суду; 2) чітка регламентація внутрішніх процедур, документального обігу та інформаційного супроводу судових процесів; 3) створення комфортного, безпечного й технічно оснащеного робочого середовища для суддів, працівників апарату, учасників судових процесів та відвідувачів; 4) застосування сучасних інформаційних технологій, включно з електронним судочинством; 5) дотримання принципів доступності, відкритості й прозорості в роботі суду; 6) облаштування укриттів, евакуаційних планів, резервних приміщень для роботи, контроль роботи систем оповіщення; 7) забезпечення комунікації між судами та іншими органами і зацікавленими

особами у разі переміщення суду, реорганізації, зміни юрисдикції тощо;
 8) надання психологічної підтримки працівникам, забезпечення умов для їх адаптації у разі змін у роботі суду, розвитку навичок дистанційної роботи;
 9) належне розпорядження ресурсним забезпеченням, у тому числі утворення та адміністрування резервних фондів, що у разі необхідності покривають ремонт пошкоджених будівель, закупівлю обладнання для онлайн-роботи, генераторів, резервних серверів, систем охорони тощо;

– ключовими для забезпечення безперервності, незалежності та доступності правосуддя, з урахуванням воєнних викликів, гуманітарної ситуації та потреб реформування судової системи України, названо сім самостійних напрямів створення належних умов діяльності суду (інституційно-організаційний, матеріально-технічний, фінансовий, нормативно-правовий, інформаційно-комунікаційний, соціально-психологічний та напрям забезпечення доступу до правосуддя), кожен з яких має власне цільове спрямування, систему завдань, суб'єктів та інструментів реалізації;

– виокремлено напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду, до числа яких віднесено: 1) нормативний (приміром, законодавче вирішення проблеми визначення сутності апарату суду з термінологічного боку; нормативної фіксації механізму попередньої перевірки кандидатів на посаду керівника апарату суду); 2) фінансового та матеріально-технічного забезпечення (наприклад, розширення діапазону завдань, за якими здійснюється фінансування органів судової влади у межах повноважень, установлених законодавством задля доступності правосуддя для кожної особи); 3) трансформаційний (приміром, посилення гнучкості дистанційної роботи суду, що передбачає спрощення бюрократичних процедур щодо переміщення суддів та зміни їх юрисдикції за надзвичайних умов; надання керівнику апарату суду ширших повноважень щодо можливості оперативної зміни внутрішньоорганізаційної структури суду); 4) комунікаційний (посилення відомчої, міжвідомчої та внутрішньоштатної взаємодії за участю керівника апарату суду, налагодження діалогу з громадянами); 5) кадровий (оновлення підходів до відбору, підготовки, підвищення кваліфікації та професійного розвитку працівників апарату суду, удосконалення механізмів їхньої атестації та оцінювання результатів діяльності); 6) контрольно-наглядний (наприклад, встановлення механізмів притягнення до відповідальності за систематичне неналежне виконання обов'язків керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду);

удосконалено:

– наукове розуміння системи суб'єктів створення належних умов діяльності суду, складовими якої визначено: 1) органи державної влади загальної компетенції (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України та інші центральні органи виконавчої влади), які здійснюють нормотворчу, фінансово-бюджетну та контрольну функції, забезпечуючи правове та ресурсне підґрунтя для функціонування судів України; 2) органи та посадові особи судової влади (Державна судова адміністрація України, Вища рада правосуддя, голова суду, керівник апарату суду, а також збори суддів), функції та

роль яких є спеціалізованими у контексті організаційного забезпечення діяльності суду; 3) допоміжні суб'єкти забезпечувальної діяльності щодо функціонування суду (органи місцевого самоврядування, державні підприємства, установи зв'язку, сервісні служби, а також громадські організації), які відповідають за інфраструктурну підтримку діяльності суду;

– теоретичні положення про те, що повноваження визначають юридичні межі діяльності керівника апарату суду, функції – його ключові завдання, форми – зовнішнє вираження цієї діяльності, а методи – засоби реалізації поставлених цілей;

– наукову думку в контексті наявності діалектичного взаємозв'язку між результатами здійснення контролю за діяльністю керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду та формами оцінювання її ефективності, що сукупно забезпечують можливість формування цілісного уявлення про якість його управлінської діяльності, стан компетентності та ступінь реалізації покладених повноважень у кореляції з тим як ефективно використовуються наявні ресурси, дотримуються встановлені стандарти та нормативи;

отримали подальший розвиток:

– наукові обґрунтування необхідності виокремлення двоблокової структури адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду, – правової основи та інституційного складника;

– інтерпретаційне бачення сутності адміністративно-правового статусу керівника апарату суду, який запропоновано тлумачити не лише як сукупність його функціональних обов'язків та прав, а як структурований правовий конструкт, який визначає обсяг його компетенцій, межі відповідальності та роль у забезпеченні стабільної і ефективної роботи судової установи;

– теоретичні узагальнення про можливість здійснення розподілу напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду на дві групи, – організаційно-управлінська та нормативно-регламентуюча;

– виокремлення рівнів взаємодії керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду за чинником масштабу та спрямованості управлінських заходів, кожен з яких репрезентує особливості внутрішньої, зовнішньої та цільової взаємодії керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *практичній діяльності* – для вдосконалення чинного адміністративного законодавства щодо оптимізації процедур здійснення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 7–8 лютого 2024 р.), «Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі» (м. Київ, 18–19 лютого 2025 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок. Робота містить список використаних джерел з 280 найменувань на 33 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено про зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію результатів дослідження; структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика адміністративно-правового механізму реалізації заходів для забезпечення належних умов діяльності суду керівником апарату суду» складається з чотирьох підрозділів, у яких розкрито теоретико-правові засади, організаційні особливості та нормативне підґрунтя діяльності керівника апарату суду щодо забезпечення належних умов функціонування суду.

У *підрозділі 1.1 «Створення належних умов діяльності суду як складова внутрішньоорганізаційної діяльності апарату суду»* аналізується організаційний аспект забезпечення здійснення правосуддя через призму функціонального обов'язку апарату суду.

Піддано аналізу базові категорії порушеної проблематики. Констатується, що в правовому полі здебільшого процедури створення сприятливих умов для реалізації певної діяльності розглядаються через категорію «забезпечення». Запропоновано термін «створення умов» розуміти як складову категорії «забезпечення», обґрунтовуючи тим, що на відміну від останньої він не гарантує і не захищає результату, а лише створює передумови для його досягнення. Інакше кажучи, створення умов – це комплекс дій, які сприяють належному функціонуванню системи, але самі по собі не можуть гарантувати її ефективності без подальшого супроводу, контролю та ресурсної підтримки. Узагальнено можливість синонімічного використання категорій «забезпечення» та «створення належних умов».

Розкрито зміст принципів, на яких базується процес створення належних умов діяльності суду. До числа таких віднесено: законність, незалежність суду, доступність правосуддя, прозорість і відкритість діяльності, ефективність та

оптимальність, інформаційна безпека, службова етика, безперервність функціонування.

Зауважено, що належне функціонування апарату суду передбачає чітке регламентування внутрішніх процедур, ефективну систему управління персоналом та раціональний розподіл повноважень між структурними підрозділами. Організаційна структура повинна бути гнучкою, здатною адаптуватися до змін у законодавстві, збільшення обсягу справ, нових інформаційних викликів та цифровізації судочинства.

Звернено увагу на проблематику забезпечення безперебійного функціонування судів в умовах повномасштабного збройного вторгнення. Констатується, що судова система України за сучасних умов функціонує в рамках постійного тиску, перебуваючи на передовій боротьби за верховенство право навіть у час війни. Констатовано, що апарат суду, як ключова інституційна ланка в організації діяльності судів, повинен демонструвати гнучкість, ефективність і стійкість, забезпечуючи належні умови для здійснення правосуддя попри всі ризики та загрози.

Підрозділ 1.2 «Керівник апарату суду в системі суб'єктів створення належних умов діяльності суду» присвячений висвітленню змісту порушеного питання.

Доведено, що система суб'єктів створення належних умов діяльності суду – це складна, але водночас цілісна та взаємопов'язана структура, в якій кожен елемент виконує специфічну функцію, спрямовану на забезпечення ефективної, безперебійної та законної роботи судової установи. Уточнюється, що до такого забезпечення тією чи іншою мірою залучені всі гілки влади. Приміром, констатується, що: 1) Верховна Рада України створює правові засади функціонування судової влади та забезпечення належного рівня її діяльності через прийняття відповідних нормативно-правових актів; встановлює засади організаційного, кадрового та матеріального забезпечення діяльності судів, що безпосередньо впливає на створення умов для здійснення правосуддя; 2) Кабінет Міністрів України забезпечує функціональну та організаційну підтримку судової влади через бюджетне фінансування, інженерно-технічне забезпечення, інформатизацію та нормативне супроводження; 3) інші органи виконавчої влади виконують функціональну або цільову роль у механізмах створення належних умов діяльності суду.

Окремо визначено, що Державна судова адміністрація України відіграє стратегічну роль у формуванні належних умов для діяльності судів – від ресурсного та технічного забезпечення до захисту інформації і безпеки, а також персонального управління в умовах ефективного функціонування судової системи. Схарактеризовано роль та значення органів суддівського самоврядування, голів суду через призму елемента системи створення належних умов діяльності суду.

З'ясовано, що у межах досліджуваної системи керівник апарату суду є фактичним виконавцем завдань, пов'язаних із кадровим, матеріально-технічним та документальним забезпеченням діяльності суддів і суду в цілому. Саме на нього покладено ключову відповідальність за організацію процесів, що забезпечують безперебійну роботу судової установи. Визначено наявність кореляційного

взаємозв'язку між ефективністю роботи суду та професіоналізмом, управлінськими здібностями та організаторським хистом керівника апарату такого суду.

У підрозділі 1.3 «Правові засади здійснення та напрями створення належних умов діяльності суду і місце серед них адміністративно-правового законодавства» розкрито основні джерела нормативної фіксації необхідності здійснення такої діяльності, визначено її напрями та з'ясовано роль адміністративно-правового законодавства як системоутворюючого елемента для врегулювання порушених питань.

Виявлено, що конституційно закріплений постулат незалежності судової влади передбачає обов'язок держави створити всі необхідні умови для її повноцінного функціонування. Сучасний стан нормативного забезпечення такої діяльності визначено як мінімально достатній з уточненням, що подальше вдосконалення нормативно-правових засад має бути спрямоване на підвищення гнучкості, стійкості та інституційної спроможності судової системи як у мирний, так і в кризовий періоди.

Проаналізовано нормативний матеріал задля визначення напрямів створення належних умов діяльності суду. Запропоновано виокремлювати сім відповідних напрямів. Приміром, завданнями інституційно-організаційного напрямку названо: 1) забезпечення ефективної діяльності органів, відповідальних за організаційне функціонування судової системи; 2) посилення ролі керівника апарату суду як ключової фігури у налагодженні внутрішніх процесів; 3) оптимізація кадрового складу апаратів судів з урахуванням обставин воєнного стану та ротаційної потреби. Стверджується, що у контексті матеріально-технічного напрямку такими є: а) відновлення або переміщення судів, що постраждали внаслідок бойових дій; б) оснащення приміщень судів альтернативними джерелами енергії, генераторами, системами автономного зв'язку; в) забезпечення функціонування судів у безпечних умовах, включаючи облаштування укриттів і систем сповіщення.

Зауважено, що фінансовий напрям об'єктивує необхідність здійснення розподілу та використання коштів відповідно до бюджетних програм, забезпечення пріоритетного фінансування судів, переміщених з окупованих територій або зон бойових дій, реалізацію цільових програм міжнародної технічної допомоги для відновлення правосуддя тощо, а, наприклад, соціально-психологічний напрям – надання психологічної підтримки працівникам судів, які зазнали втрат або були переміщені; захист прав суддів та персоналу в умовах стресу, загрози життю, нестабільності; підтримку добробуту працівників через соціальні гарантії, тимчасове житло та медичну допомогу.

Підрозділ 1.4 «Поняття та елементи адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду» присвячено визначенню юридичної природи заявленого до аналізу правового явища.

Розкрито семантику категорій «механізм», «адміністративно-правовий механізм», «адміністративно-правовий механізм забезпечення»; досліджено наукову думку в контексті ідентифікації їх характерних ознак. З урахуванням отриманих результатів проведеного аналізу, основною функцією адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду визначено

необхідність забезпечення таких правових, організаційних, матеріально-технічних та інформаційних умов, за яких суди можуть ефективно здійснювати свою діяльність відповідно до принципів верховенства права, незалежності та справедливості.

До основних елементів адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду віднесено: 1) нормативно-правову основу адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду – Конституція України, закони «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», «Про державну службу» тощо, а також підзаконні нормативно-правові акти, що деталізують реалізацію відповідних норм; 2) принципи адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду верховенства права, автономності судової влади, цілісності та системності механізму, забезпечення доступу до правосуддя, адаптивності та стійкості до надзвичайних ситуацій, ефективності правових засобів, участі інституцій громадянського суспільства; 3) суб'єктів реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду – більшою мірою органи та посадові особи судової влади, а також допоміжні суб'єкти забезпечувальної діяльності; 4) інструментарій діяльності суб'єктів реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду – наприклад, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, матеріально-технічні, комунікаційні, узгоджувальні, контрольні-наглядові інструменти.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду» складається з чотирьох підрозділів, у яких висвітлено сутність юридичної природи адміністративно-правового статусу керівника апарату суду; форми та методи його діяльності щодо організації належних умов функціонування суду; особливості практичної реалізації окремих напрямів такої діяльності; а також правові, організаційні та процедурні аспекти його взаємодії з іншими суб'єктами у зазначеній сфері.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус керівника апарату суду та його особливості» на основі аналізу семантики категорій «статус», «адміністративно-правовий статус», «адміністративно-правовий статус апарату суду» розкрито зміст та сутність категорії «адміністративно-правовий статус керівника апарату суду».

З'ясовано, що адміністративно-правовий статус керівника апарату суду, по-перше, має не лише правовий, а й функціонально-організаційний вимір, адже виявляється через конкретні управлінські дії, спрямовані на забезпечення ефективної діяльності суду, реалізацію рішень зборів суддів, підтримання функціонування автоматизованої системи документообігу, кадрове управління тощо; по-друге, необхідно розглядати у динаміці – як такий, що змінюється відповідно до розвитку адміністративного права, цифровізації судочинства, змін в умовах функціонування органів судової влади, зокрема у воєнний час; по-третє, ґрунтується на засадах публічного управління, що вимагає дотримання принципів державної служби, нейтральності, ефективності та відкритості.

Проаналізовано чинне вітчизняне законодавство та визначено ознаки, якими повинен характеризуватися адміністративно-правовий статус керівника апарату

суду. До числа таких віднесено: 1) юридичну визначеність – статус керівника апарату суду має бути закріпленим у нормативно-правових актах, зокрема в законах України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про державну службу», підзаконних актах та положеннях, що регулюють діяльність апарату суду; 2) комплексність – адміністративно-правовий статус керівника апарату суду повинен включати не лише права, обов'язки та відповідальність, а й функціональні характеристики, управлінські гарантії та взаємозв'язки з іншими суб'єктами владних повноважень; 3) функціональну орієнтованість – його зміст прямо пов'язаний з виконанням конкретних управлінських завдань щодо організаційного, матеріально-технічного, кадрового та інформаційного забезпечення діяльності суду; 4) ієрархічність та підзвітність – керівник апарату суду підзвітний голові суду, але також реалізує низку самостійних повноважень, діючи в межах чинного адміністративного законодавства та внутрішнього регламенту суду; 5) динамічність – адміністративно-правовий статус може змінюватися залежно від змін у законодавстві, реформ у системі судоустрою або трансформації ролі апарату суду в умовах діджиталізації правосуддя.

Підрозділ 2.2 «Форми та методи діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду» присвячено висвітленню сутності заявленого питання.

Наголошено на необхідності розмежування таких категорій як «повноваження», «функції», «форми» і «методи» діяльності керівника апарату суду. Зауважено, що за загальним правилом форми діяльності – це зовнішні прояви реалізації повноважень суб'єкта, через які виявляється його функціональна сутність. Визначено, що за такого інтерпретування у контексті діяльності керівника апарату суду, форми діяльності відображають як саме він реалізує свої повноваження в організаційній, управлінській, кадровій та інформаційно-технічній сферах для забезпечення ефективної роботи суду. Тому запропоновано виокремлювати такі форми діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду: 1) за розпорядчим аспектом – видання наказів, розпоряджень, вказівок; прийняття внутрішніх організаційних документів; контроль за їх виконанням; 2) за організаційним аспектом – планування та координація роботи працівників апарату суду; організація діловодства, архіву, електронного документообігу; забезпечення режиму роботи суду та належних умов праці; 3) за контрольно-аналітичним аспектом – збір, обробка і аналіз інформації щодо стану виконання завдань; моніторинг ефективності діяльності структурних підрозділів апарату суду; проведення внутрішніх перевірок; 4) за аспектом обігу інформації – забезпечення функціонування автоматизованої системи документообігу; підтримка веб-сайту суду та доступу до відкритої інформації; надання довідкової інформації громадянам та ЗМІ; 5) за кадровим аспектом – участь у доборі кадрів, підготовка документів для призначення/звільнення; підвищення кваліфікації працівників апарату; організація службових розслідувань та оцінювання персоналу; 6) за матеріально-технічним та фінансовим аспектами – організація постачання канцелярського приладдя, меблів, техніки; ведення фінансової звітності та планування витрат; контроль за ефективним використанням бюджетних коштів.

Зауважено, що ці форми можна розглядати загалом як інструменти реалізації повноважень керівника апарату суду, що поглинають своїм змістом ще й відповідні методи його діяльності або як зовнішнє оформлення методів управління, які дозволяють керівнику апарату суду ефективно організувати щоденну роботу судової установи. Йдеться про такі управлінські методи його діяльності як: а) метод контролю (перевірка виконання доручень); б) метод стимулювання (заохочення працівників); в) метод переконання (пояснення, інструктаж); г) метод нагляду і коригування (втручання в разі порушень); д) метод делегування (передача завдань відповідальним особам).

У підрозділі 2.3 «Особливості здійснення окремих напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду» визначено специфіку практичної реалізації керівником апарату суду основних заходів, що забезпечують належний рівень організації роботи суду.

Визначено, що: 1) організаційно-координаційний напрям створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду об'єктивує налагодження взаємодії між підрозділами, планування, розподіл функцій, узгодження дій. Зокрема керівник апарату суду відповідальний за: організацію складання графіка чергувань працівників апарату суду; проведення щотижневих оперативних нарад; координацію дій з технічними службами під час підготовки судових засідань тощо; 2) контроль-аналітичний напрям створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду дозволяє оцінити ефективність роботи апарату, виявити недоліки, удосконалити діяльність (наприклад, проведення внутрішнього аудиту щодо дотримання строків розгляду справ; аналіз навантаження на помічників суддів; моніторинг використання бюджетних коштів); 3) мотиваційно-стимулюючий напрям створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду репрезентує формування позитивної мотивації працівників до якісного виконання обов'язків (наприклад, вручення подяк працівникам за сумлінну працю; розробка системи преміювання; запровадження конкурсу «Кращий працівник місяця»); 4) інформаційно-комунікаційний напрям створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду спрямований забезпечувати обмін інформацією, інформування працівників і громадськості, підтримку відкритості суду (наприклад, шляхом публікація інформації на веб-сайті суду; проведення інформаційних нарад; запровадження електронного документообігу).

Щодо адміністративно-розпорядчого напрямку створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду уточнено, що його реалізація, як способу прямого управління, об'єктивує діяльність, що заснована на виданні обов'язкових для виконання наказів, розпоряджень, інструкцій. Наприклад, керівник апарату суду через видання наказу призначає відповідального за охорону праці або через розпорядження – проводить інвентаризацію майна суду чи підписує інструкції щодо організації прийому громадян. Водночас констатується, що правозастосовний напрям створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду безпосередньо пов'язаний із застосуванням норм законодавства, внутрішніх регламентів і стандартів. Приміром, керівник апарату суду забезпечує дотримання вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в кадровій

роботі; проводить службові перевірки відповідно до дисциплінарних процедур; забезпечує конфіденційність даних відповідно до вимог Закону «Про захист персональних даних».

Підрозділ 2.4 «Взаємодія керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду» присвячено висвітленню характерних ознак системи правових, організаційних та практичних елементів, що об'єктивують процедурний аспект порушеного питання.

Розкрито філософський, правовий та нормативний зміст категорії «взаємодія». Зауважено, що у контексті діяльності керівника апарату суду – це процес, який за певних обставин ним забезпечується, а за інших – реалізується як безпосередньо, так і через механізми участі. У контексті забезпечення взаємодії уточнюється, що мова йде про функціональний обов'язок керівника апарату суду у межах організації роботи структурних підрозділів суду та його працівників забезпечувати їх постійну співпрацю при виконанні завдань, покладених на апарат суду, а також підтримувати комунікацію суду з громадськістю, засобами масової інформації.

Висунуто припущення, що взаємодія керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду реалізується на трьох рівнях: 1) загальний – взаємодія керівника апарату суду з органами державної влади, органами місцевого (окружного) самоврядування, іншими установами, підприємствами й організаціями, засобами масової інформації з питань забезпечення діяльності суду; 2) спеціальний – взаємодія керівника апарату суду з органами суддівського самоврядування з питань забезпечення діяльності суду; 3) функціональний – взаємодія керівника апарату суду з головою суду, суддями, іншими працівниками суду, Державною судовою адміністрацією України, територіальним управлінням, Службою судової охорони з питань забезпечення діяльності суду.

З'ясовано, що з функціонального боку чинне законодавство зобов'язує суб'єктів організації взаємодії керівника апарату суду з іншими суб'єктами створення належних умов діяльності суду або ж його безпосередньо організувати взаємодію щодо: 1) надання суддям і працівникам апарату суду необхідних засобів інформатизації; 2) реалізації заходів в частині дотримання відвідувачами суду встановлених правил, підтримання громадського порядку в залі судових засідань та приміщенні суду, а також комплексного забезпечення безпеки суддів, працівників апарату і учасників судового процесу; 3) підготовки та поширення інформаційних матеріалів про діяльність суду.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації механізму створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду» складається з двох підрозділів, у яких висвітлено специфіку наявних механізмів контролю та оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду, а також запропоновано науково обґрунтовані напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання з метою підвищення результативності його управлінської діяльності та належного забезпечення роботи суду.

У підрозділі 3.1 «Стан контролю та форми оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду в сучасних умовах» визначено специфіку наявних механізмів перевірки результативності роботи керівника апарату суду.

Визначено, що контроль ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду спрямований визначити наскільки реалізація його повноважень та окремі прийняті рішення відповідають установленим правилам і вимогам. До його характерних ознак віднесено: 1) всеохопність або індивідуальність, адже охоплює як всю діяльність керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду, так і конкретні управлінські рішення, пов'язані з реалізацією відповідних повноважень; 2) різноманітність форм реалізації, – спостереження, моніторинг, перевірка тощо; 3) домінування превентивної складової його змісту над карною; 4) безперервність здійснення, що обумовлена необхідністю постійного аналізу ефективності процесів організації роботи суду; 5) результативність, адже результати реалізації заходів контролю є основою для прийняття рішень, у тому числі щодо оптимізації роботи керівника апарату суду, застосування попереджальних заходів або заходів примусу.

Оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду схарактеризовано як процес зіставлення фактичних показників досягнення поставлених задач з їх фактичною реалізацією. Уточнюється, що під час відповідного оцінювання досліджується результативність, економічність, якість, об'єктивність, неупередженість, компетентність та інші ключові показники, що впливають на рівень організації роботи суду, забезпечення його безперервної діяльності, належні умови для здійснення правосуддя.

Зауважено, що контроль та оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду здійснюють дві групи суб'єктів, – зовнішні та внутрішні.

У підрозділі 3.2 «Напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду» розкрито проблемні аспекти порушених питань та запропоновано шляхи їх подолання.

Напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду визначено як конкретні способи, що мають загалом покращити стан організаційної, кадрової, матеріально-технічної та інформаційної забезпеченості суду та зміцнити правову, процедурну та комунікаційну основу діяльності керівника апарату суду. Зауважено, що без комплексного вирішення системних проблем належного функціонування судової влади, а також вирішення таких, що виникли в умовах війни, способи оптимізації створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду матимуть обмежений ефект. До числа таких віднесено, зокрема: необхідність прийняття стратегії розвитку системи правосуддя; узгодження повноважень між зовнішніми суб'єктами забезпечувальної діяльності; забезпечення стабільного фінансування та належного матеріально-технічного оснащення; удосконалення системи підготовки

кадрів та правничої освіти загалом; зміцнення інституційних гарантій незалежності судової влади; посилення безпекових заходів для працівників та відвідувачів суду; подальшого розвитку антикорупційного мейнстрімінгу.

Визначено такі напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду як: нормативний, фінансового та матеріально-технічного забезпечення, трансформаційний, комунікаційний, кадровий, контрольно-наглядовий. Наприклад, для підвищення рівня довіри до судової системи, забезпечення професіоналізму, недопущення зловживань та усунення репутаційних ризиків запропоновано законодавчо врегулювати механізм попередньої перевірки кандидатів на посаду керівника апарату суду із залученням Національного агентства з питань запобігання корупції, представників поліції, а також громадських антикорупційних організацій як спостерігачів.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації представлено результати проведеного комплексного аналізу юридичної природи, специфіки й особливостей реалізації адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду. Основні з них такі:

1. Визначено, що процес створення належних умов об'єктивує доцільність реалізації широкого спектра заходів, які спрямовані на забезпечення ефективної організації роботи суду. За цього контексту апарат суду постає як ключова його інституційна ланка, яка формує основу для ефективного, прозорого та відкритого здійснення правосуддя. Відтак, в умовах реформування судової системи України та реалізації принципів верховенства права, апарат суду повинен демонструвати гнучкість, ефективність і стійкість. Це базові основоположні передумови, що мають слугувати підґрунтям для стабільності діяльності суду, доступності правосуддя для кожного громадянина та зміцнення авторитету судової влади в очах суспільства.

2. Виявлено, що керівник апарату суду – посадова особа, на яку покладено безпосереднє управління персоналом апарату, організацію внутрішніх адміністративних процесів та взаємодію з Державною судовою адміністрацією України. Він відповідає за здійснення розподілу фінансових коштів, ведення судової статистики, технічної організації судових засідань, а також за дотримання норм охорони праці та внутрішнього трудового розпорядку. Окрім того, у складних умовах війни саме він виступає гарантом стабільного функціонування суду, підтримуючи належні умови для здійснення правосуддя, як для суддів, так і для громадян, що звертаються за захистом своїх прав.

3. Доведено, що нормативно-правове регулювання організації забезпечення діяльності судів України перебуває в процесі динамічного розвитку та адаптації до нових викликів, зокрема в умовах збройної агресії. Констатується, що на законодавчому рівні існує достатня нормативна база, яка визначає структуру, повноваження та відповідальність суб'єктів, залучених до організаційного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення судів. Разом з тим виявлено

потребу в оновленні регуляторних підходів до забезпечення діяльності судів з урахуванням реалій воєнного часу: забезпечення безпеки судових приміщень, цифрової трансформації судочинства, посилення гарантій доступу до правосуддя для населення на постраждалих територіях.

4. Визначено, що адміністративно-правовий механізм забезпечення належних умов діяльності суду не є статичним правовим утворенням, а динамічною системою, що постійно розвивається відповідно до зміни правових, політичних і соціальних умов, особливо в контексті збройної агресії проти України, яка висуває нові виклики до ефективності правової системи та потребує подальшого вдосконалення забезпечувального механізму в судовій сфері. З-поміж його орієнтованості підтримувати не лише належну функціональність суду за звичайних умов, а й забезпечувати його стійкість до кризових ситуацій до характерних ознак цього механізму віднесено такі: 1) має цілісний системний характер, що проявляється у взаємозв'язку його елементів із функціями державної політики у сфері правосуддя; 2) охоплює нормативні, інституційні та процедурні компоненти, які забезпечують відповідний адміністративно-правовий режим функціонування суду; 3) має адаптивну здатність до зовнішніх факторів в контексті швидкості інституційних реакцій; 4) існує в середовищі, що характеризується діалектичним взаємозв'язком між усіма механізмами державного управління.

5. Узагальнено, що компетенція керівника апарату суду є центральним критерієм при визначенні його адміністративно-правового статусу. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Типового положення про апарат суду, до основних напрямів компетенції керівника апарату суду належать: 1) організаційне забезпечення діяльності суду – формування розкладу роботи суду, контроль за дотриманням внутрішнього розпорядку; 2) управління персоналом апарату суду – добір кадрів, розподіл обов'язків між працівниками, оцінювання їхньої роботи; 3) фінансово-господарська діяльність – контроль за використанням бюджетних коштів, забезпечення суду матеріальними ресурсами, взаємодія з ДСА України; 4) інформаційна політика суду – організація ведення судової документації, оприлюднення судових рішень, комунікація з громадськістю; 5) контроль за дотриманням законодавства в частині, що стосується роботи апарату суду та службової дисципліни.

6. Визначено, що за усталеним науковим дискурсом форми діяльності керівника апарату суду – це зовнішні прояви організаційної та управлінської роботи керівника, які мають встановлену структуру, порядок і оформлення. Вони демонструють як саме здійснюється діяльність на практиці: видання наказів, розпоряджень, інструкцій; проведення робочих нарад і оперативних зборів; підписання кадрових, фінансових та господарських документів; підготовка аналітичних звітів, відповідей на запити. Водночас методами діяльності керівника апарату суду є способи, прийоми, засоби, за допомогою яких керівник апарату реалізує свої функції та повноваження. Це класична схема, де на виконання конкретного повноваження керівник апарату суду уповноважений спочатку обрати форму його практичного прояву, а потім спосіб виконання. Проте з практичного боку видається більш логічним та доцільним здійснення перегляду основних

постулатів сформованої наукової доктрини щодо реалізації повноважень суб'єкта адміністративних чи публічно-владних функцій, адже існує сфера діяльності такої особи, відповідний напрям та інструмент реалізації повноважень. Зокрема останній цілком закономірно об'єктивує своїм змістом як основні характеристики класичних форм, так і методів відповідної діяльності, адже в реальній практиці вони не функціонують відокремлено, а завжди взаємопов'язані, реалізуючи функції та завдання у конкретних практичних заходах.

7. Стверджується про можливість узагальнення напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду до двох груп. Визначено, що організаційно-управлінська група напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду вміщує напрями, які пов'язані з організаційно-координаційними, контрольо-аналітичними, мотиваційно-стимулюючими та інформаційно-комунікаційними аспектами роботи керівника апарату суду. Водночас до нормативно-регламентуючої групи напрямів створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду віднесено адміністративно-розпорядчий та правозастосовний. Зауважено, що такий поділ має виключно наукову цінність, адже у практичному плані ці групи часто взаємопов'язані, а отже – він є досить умовним.

8. Доведено, що у контексті діяльності керівника апарату суду взаємодія постає не лише як загальнофілософська чи управлінська категорія, а й як прикладна складова його щоденної роботи, що безпосередньо впливає на створення належних умов функціонування суду. З огляду на багаторівневу природу взаємодії, стверджується, що керівник апарату суду реалізує її на всіх рівнях – від співіснування та налагодження комунікації з іншими суб'єктами судової влади, органами державної влади та місцевого самоврядування, до координації та кооперації дій з метою забезпечення належної організації роботи суду. У найвищому своєму прояві ця взаємодія трансформується у співпрацю, коли спільно з іншими суб'єктами регуляторної та забезпечувальної діяльності виробляються єдині цілі, узгоджуються підходи до вирішення завдань і формується консолідована стратегія розвитку суду як органу правосуддя.

9. Стверджується, що контроль та оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду щодо створення належних умов діяльності суду є невід'ємними складовими управлінського процесу, що забезпечують належну реалізацію функцій адміністрування судової установи. Уточнюється, що контроль є інструментом отримання необхідної інформації, фіксації фактичних даних про законність його дій та рішень, а оцінювання ефективності – механізмом, що не тільки виявляє прогалини у якості реалізованого адміністрування, а й визначає напрями і критерії для подальшого здійснення контрольних заходів.

10. Констатується, що нинішня модель адміністративно-правового регулювання створення належних умов діяльності суду керівником апарату суду характеризується низкою системних недоліків загального та функціонального спрямування. Окремо визначено недоліки у роботі керівника апарату суду як такі, що не потребують нормативного впливу, проте цілком можуть бути усунуті шляхом внутрішньоорганізаційних змін. До числа таких віднесено: 1) підвищення рівня стратегічного планування; 2) встановлення правил і процедур розвитку і

застосування комунікаційних навичок персоналу при взаємодії з громадськістю та ЗМІ; 3) застосування більш виважених та відповідальних підходів до здійснення внутрішніх перевірок та контролю; 4) удосконалення системи мотивації працівників апарату суду, що має базуватися на прозорих критеріях результативності та справедливому розподілі навантаження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Грицик О.Ф. Адміністративно-правовий статус керівника апарату суду та його особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 836–839.

2. Грицик О.Ф. Роль апарату суду у створенні належних умов для здійснення правосуддя. *KELM*. 2024. № 7(67). С. 342–347 (Республіка Польща).

3. Грицик О.Ф. Поняття та елементи адміністративно-правового механізму створення належних умов діяльності суду. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 915–922.

4. Грицик О.Ф. Правові засади створення належних умов діяльності суду в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 3. С. 183–189.

5. Грицик О.Ф. Загальна характеристика системи суб'єктів створення належних умов діяльності суду. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 4. С. 64–71.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Грицик О.Ф. Створення належних умов діяльності суду: ключові напрями. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 7–8 лют. 2024 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 71–73.

7. Грицик О.Ф. Взаємодія як інструмент забезпечення належних умов діяльності суду: теоретичні підходи та практичний вимір у діяльності керівника апарату суду. *Перспективні напрями розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 18–19 лют. 2025 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2025. С. 43–45.

АНОТАЦІЯ

Грицик О. Ф. Адміністративно-правовий механізм реалізації заходів для забезпечення належних умов діяльності суду керівником апарату суду. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У дисертаційному дослідженні на основі системного аналізу чинного адміністративного законодавства, практики діяльності представників судового адміністрування, а також наукової доктрини схарактеризовано особливості реалізації заходів для забезпечення належних умов діяльності суду керівником апарату суду, визначено їх відповідність сучасному етапу державотворення

України, а також сформульовано концептуальні засади та практичні рекомендації щодо модернізації адміністративно-правового регулювання у цій сфері.

У межах першого розділу дослідження розкрито теоретико-правові засади, організаційні особливості та нормативне підґрунтя діяльності керівника апарату суду щодо забезпечення належних умов функціонування суду. Узагальнено, що керівник апарату суду – посадова особа, на яку покладено безпосереднє управління персоналом апарату, організацію внутрішніх адміністративних процесів та взаємодію з Державною судовою адміністрацією України. Він відповідає за здійснення розподілу фінансових коштів, ведення судової статистики, технічної організації судових засідань, а також за дотримання норм охорони праці та внутрішнього трудового розпорядку. Окрім того у складних умовах війни саме він виступає гарантом стабільного функціонування суду, підтримуючи належні умови для здійснення правосуддя, як для суддів, так і для громадян, що звертаються за захистом своїх прав.

Другий розділ роботи присвячено висвітленню сутності юридичної природи адміністративно-правового статусу керівника апарату суду, форм та методів його діяльності щодо організації належних умов функціонування суду, особливостей практичної реалізації окремих напрямів такої діяльності, а також правових, організаційних та процедурних аспектів його взаємодії з іншими суб'єктами у зазначеній сфері.

Останній розділ розкриває специфіку наявних механізмів контролю та оцінювання ефективності діяльності керівника апарату суду, а також науково обґрунтовані напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання з метою підвищення результативності його управлінської діяльності та належного забезпечення роботи суду.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, адміністративно-правовий статус, внутрішньо організаційна діяльність суду, забезпечення діяльності, керівник апарату суду, належні умови діяльності суду, організаційне забезпечення, судове адміністрування.

SUMMARY

Hrytsyk O. F. Administrative and legal mechanism for implementing measures to ensure proper conditions for the court's activities by the head of the court apparatus. – *Professional scientific paper as manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2025.

Based on a systematic analysis of current administrative legislation, the practice of judicial administration representatives, and scientific doctrine, the Thesis characterizes the peculiarities of the implementation of measures to ensure proper conditions for the court's activities by the head of the court apparatus, determines their compliance with the current stage of state building in Ukraine, and formulates conceptual principles and practical recommendations for modernizing administrative and legal regulation in this area.

The first section of the study reveals the theoretical and legal foundations, organizational features, and regulatory basis of the activities of the head of the court apparatus in ensuring proper conditions for the court's functioning.

The second section of the work is devoted to highlighting the essence of the legal nature of the administrative and legal status of the head of the court apparatus, the forms and methods of his/her activities regarding the organization of proper conditions for the functioning of the court, the peculiarities of the practical implementation of certain areas of such activities, as well as the legal, organizational, and procedural aspects of his/her interaction with other entities in this area.

The last section reveals the specifics of existing mechanisms for monitoring and evaluating the effectiveness of the head of the court apparatus, as well as scientifically based directions for improving administrative and legal regulation to increase the effectiveness of his/her management activities and ensure the proper functioning of the court. These include: 1) regulatory (for example, a legislative solution to the problem of defining the essence of the court apparatus from a terminological standpoint of view; regulatory fixation of the mechanism for preliminary verification of candidates for the position of the head of the court apparatus); 2) financial and material and technical support (for example, expanding the range of tasks for which the judiciary is funded within the powers established by law to ensure access to justice for everyone); 3) transformational (i.e., increasing the flexibility of remote court work, which involves simplifying bureaucratic procedures for the transfer of judges and changes to their jurisdiction in emergency situations; granting the head of the court apparatus broader powers to make operational changes to the internal organizational structure of the court); 4) communication (strengthening departmental, interdepartmental, and internal cooperation with the participation of the head of the court administration, establishing dialogue with citizens); 5) personnel (updating approaches to the selection, training, professional development, and career advancement of court administration employees, improving mechanisms for their certification and performance evaluation); 6) control and supervision (for example, establishing mechanisms for holding the head of the court apparatus liable for systematic improper performance of duties related to creating appropriate conditions for the court's activities).

Keywords: administrative and legal mechanism, administrative and legal status, internal organizational activities of the court, ensuring activities, head of the court apparatus, proper conditions for court activities, organizational support, court administration.